

Петрос О.М., доктор наук з державного управління, професор,
завідувач відділу дослідницької діяльності університетів
Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І ВІДКРИТІСТЬ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ВИХОДУ ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКИ З ПІД ВПЛИВУ «РОСІЙСЬКОГО СВІТУ» ТА ПРИСКОРЕННЯ ЇЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОСТІР

24 лютого 2022 року – чорна дата в вітчизняному календарі. Віроломна війна Росії проти України кардинально змінили усю систему суспільних відносин. У той час як збройні сили України, увесь Український Народ упродовж вже двох місяців героїчно захищають Батьківщину на передньому фланзі боротьби з російським агресором, перед представниками державних органів влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу, наукових, громадських організацій та інших стейкхолдерів, постають важливі виклики і завдання забезпечити адаптацію та якомога ефективне функціонування соціальної, економічної, політичної та гуманітарної сфер життєдіяльності українського суспільства в умовах війни, та визначити стратегічні пріоритети їх розвитку у повоєнний період.

Особлива роль у забезпеченні цих завдань відводиться науці, вітчизняній науковій спільноті, завданнями якої є:

з *одного боку* - забезпечити наукове обґрунтування оперативних і стратегічних рішень щодо врегулювання як воєнних так і цивільних питань,
а з *другого боку* – визначити детермінанти розвитку самої науки в умовах війни та повоєнний період.

При цьому, очевидним є той факт, що ефективність виконання завдань першого блоку вирішальним чином опосередкована успішністю забезпечення завдань другої групи. Тому, у рамках даного дослідження, зосередимось на з'ясуванні новопосталих викликів та детермінант розвитку вітчизняної науки в умовах війни і в повоєнний період.

Застосування до дослідження означених питань детерміністичного підходу, що ґрунтується на аналізі об'єктивних закономірних взаємозв'язків та взаємообумовленості явищ, дозволяє з'ясувати:

- 1) особливості функціонування вітчизняної науки в довоєнний період у контексті її взаємозв'язку та взаємозалежності з російською наукою;
- 2) напрями та результати діяльності наукового фронту українських вчених в умовах війни з РФ;
- 3) обґрунтувати завдання посилення відповідальності дослідницької діяльності та імплементації стандартів відкритої науки як пріоритетних напрямів розвитку незалежної вітчизняної науки в умовах війни та повоєнний період.

Серед характерних ознак *функціонування вітчизняної науки в довоєнний період* була доволі тісна взаємодія та певна узалежненість її від російської науки. Свідченням тому є той факт, що, незважаючи на доручення Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2015 р. № 275/1/1-15-ДСК щодо обмеження спільних

наукових проєктів з установами РФ, включно до кінця 2020 року продовжувалася співпраця з Науковою електронною бібліотекою «eLIBRARY.RU» щодо включення видань до Російського індексу наукового цитування (РІНЦ) та розміщення на сайті бібліотеки метаданих і архіву видань [6, с. 143].

Очевидно, що цей та інші подібні явища, які посідали вагоме місце у системі дослідницької діяльності в Україні до 2014 року (фінансування РФ вітчизняних наукових проєктів, поширене функціонування російської мови в українському науковому просторі, активне просування у вітчизняних дослідженнях напрацювань російських вчених та ін.), що не могло не позначилися на ціннісних засадах та траєкторіях розвитку вітчизняної науки.

Окремої уваги, на нашу думку, заслуговує вивчення питання впливу на вітчизняну науку активного насаджування російською стороною ідеології «російського світу», яка згодом була покладена в основу обґрунтування причин війни проти України.

Вдумайтесь, які міфологеми закладено російською пропагандистською машиною у цю ідеологію. За задумом В. Суркова, «російський світ» - це скрізь, де «люди говорять і думають російською», «дуже поважають російську культуру», «бачать у російській моделі альтернативу національного розвитку ... у себе вдома», «де поважають російських науковців, письменників, мистецтво». Це також «ті місця, де поважають Путіна», «там, де люди бояться російської зброї» [13].

Як відомо, просування ідеології «російського світу» щедро фінансувалося РФ через спеціально створений у червні 2000 року фонд, який у всьому світі відкрив сотні своїх локальних центрів. Близько 20-ти таких центрів були локалізовані у школах, бібліотеках та університетах України, здебільшого - у південних та східних її регіонах (рис.1).

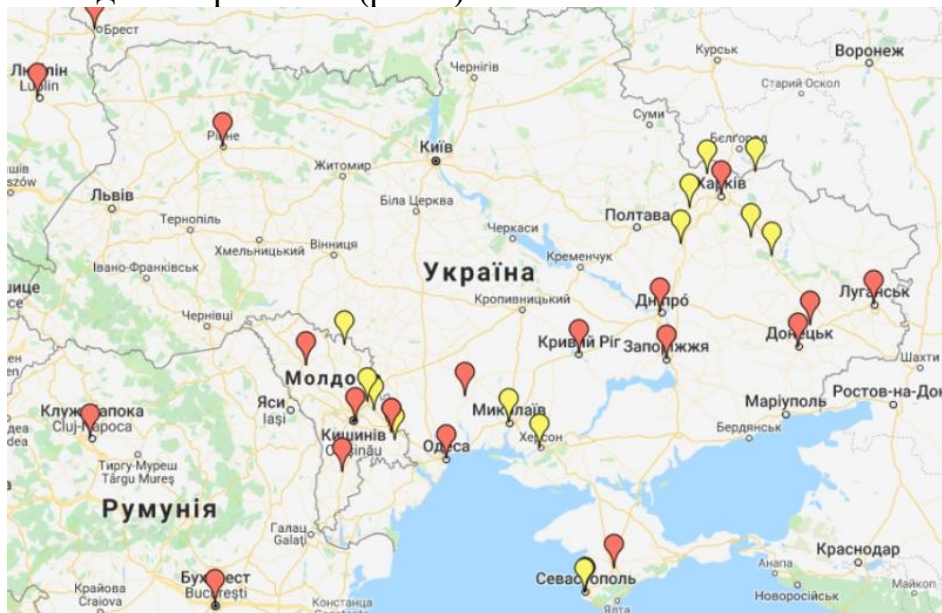

Рис.1. Мапа локальних центрів «російського світу» в Україні

Джерело: [4].

Слід зауважити, що діяльність цих центрів (які проіснували до 2014 року), не обмежувалася гуманітарними питаннями, а їх план роботи включав заходи з пропагування митного союзу України з РФ, наукового обґрунтування питання Криму в контексті «російського світу», популяризації «російського слова», возвеличення російської культури [4]. Тому що «російський світ» - це нацистський «вплив», що має на меті за будь-яку ціну переконати увесь світ, що «не кожна нація має такий вплив» [13].

Зрозуміло, що роль ідеології «російського світу» та її зв'язок з причинами війни РФ проти України, ще належить дослідити. Проте, вже зараз можна стверджувати - у тому, що ідеологія «російського світу» майже безперешкодно культивувалася в науковому, освітньому, культурному, релігійному, мовному вітчизняному просторі, в усіх сферах суспільних відносин, зокрема й у системі публічного управління, є й доля провини і відповідальності усіх вітчизняних науковців і наукових інституцій нашої держави.

Водночас, з огляду на ситуацію, обумовлену війною, важливо не тільки рефлектувати з приводу зроблених помилок та аналізувати існуючу ситуацію, але й активно включитися в боротьбу з російським агресором. Дієвим інструментом такої боротьби, що вилилася у справжній **науковий фронт** українських вчених, стало обґрунтування причетності та запровадження механізмів відповідальності російської науки і російської наукової спільноти за війну РФ в Україні. Українські вчені доводять, що відповідальність за війну РФ проти нашої держави та за геноцид українського народу, лежить також на російській академічній спільноті за участі якої створені системи озброєння та здійснюється ідеологічна підтримка злочинних ідей російської нацистської влади. Доказом тому є «Звернення ради російських ректорів», яким понад 300 ректорів підтримали дії Путіна та закликали його «домогтися демілітаризації та денацифікації України і тим самим захистити себе від зростаючих воєнних загроз» [9]. То ж цим зверненням підписанти, які представляють російську науку, майже одностайно засвідчили, що вони є «повноцінними членами терористичної організації Путіна» [7].

Серед основних механізмів приведення до відповідальності російських вчених та всієї дослідницької системи РФ, є виключення російської науки та науковців із вітчизняного, європейського та світового дослідницького простору. З метою підтримки боротьби з державним тероризмом РФ, з її злочинною діяльністю, безпосередньою причетністю науковців та наукових інституцій РФ до воєнної агресії в Україні, вітчизняні науковці ініціювали низку звернень до європейської та світової академічної спільноти з проханням припинити співпрацю з науковими установами, закладами освіти РФ, всі форми наукової співпраці з російськими вченими, освітянами та закликали [1; 8]: припинити членство представницьких інституцій РФ у міжнародних галузевих організаціях; зупинити індексування їхніх наукових журналів, книг, матеріалів конференцій тощо у базах даних; виключити російських і білоруських вчених з наукових і редакційних рад міжнародних періодичних наукових видань; заборонити опублікування наукових праць російськими і білоруськими авторами у ваших наукових виданнях; унеможливити доступ на території РФ до інформаційних

ресурсів; виключити заклади вищої освіти РФ з міжнародних рейтингів закладів вищої освіти; заборонити участь російських вчених у наукових конгресах, симпозіумах, конференціях, круглих столах та інших наукових заходах; припинити та заборонити грантове фінансування проєктів наукових установ, закладів освіти, вчених та освітян РФ та ін.

Механізм виключення «російського світу» виявився дієвим не тільки у сфері науки. Його ефективність засвідчили також результати роботи фронтів, спрямованих на виключення російської культури [15], виключення російської церкви [11; 12], а також виключення російської економіки [5], виключення російської політики [10] та ін. Найбільш впливовою опорою «російського світу» продовжує залишатися основна його міфологема - російська мова. Тому, механізми, здатні забезпечити її виключення, ще потребують розробки та чекають своїх авторів.

Поряд з нагальністю заходів щодо виключення російської науки з світового дослідницького простору, невідкладним є завдання забезпечити ***розвиток вільної від російського впливу вітчизняної науки.***

З огляду на те, що наука сьогодні і в перспективі - це відкрита наука, пріоритетними напрямками розвитку вітчизняної дослідницької системи має стати імплементація стандартів відповідальних досліджень та інновацій (Responsible Research and Innovation - RRI) та відкритої науки (Open Science - OS). За останні роки рух до відповідальної відкритої науки перетворився на один із провідних глобальних трендів політики і практики дослідницької діяльності як чинника покращення якості, ефективності та оперативності досліджень, їх інтегрованості у світову дослідницьку систему, як важливого механізму досягнення цілей стійкого розвитку, визначених у програмі ООН «Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development» [14].

У ЄС концепції RRI та OS визнано двома основними флагманськими ініціативами в галузі досліджень та інновацій, засадничими для розвитку European Research Area, ERA, реалізації «Strategic Plan 2020-2024. DG RESEARCH AND INNOVATION», нової програм ЄДП «A new ERA for Research and Innovation» та Горизонт Європа (Horizon Europe) [14, с.6-15].

У цілому, імплементація стандартів RRI та OS відкриває можливості для звільнення вітчизняної науки від російського впливу та створює умови для прискорення її інтеграції у європейський та світовий дослідницький простір, посилення спроможності вітчизняної науки до якісного та ефективного виконання нею завдань наукового обґрунтування напрямів і шляхів забезпечення сталого розвитку українського суспільства, наукового забезпечення належного публічного врядування для перемоги України у війні з РФ, розбудови ефективної та прогресивної вітчизняної дослідницької системи у повоєнний період.

Список використаних джерел

1. Appeal of the representatives of academic community, NGOs, human rights organization of Ukraine to academic community and constitutional democracies on counteracting the war started by the Russian Federation and the Republic of Belarus

against Ukraine. URL: <https://pcal.com.ua/wp-content/uploads/2022/03/Appeal-from-Kyiv-Ukraine-1.pdf>.

2. Science with and for Society 2018. Horizon 2020. URL: <https://horizonswafs2018.b2match.io>.

3. The new Russian cult of war, The Economist, Mar. 26th 2022. URL: <https://www.economist.com/briefing/2022/03/26/the-new-russian-cult-of-war>.

4. Авдєєв Р. Кто и как продвигает идеи «русского мира» в Херсоне. Радио «КУРЕШ», Центр Журналістських Розслідувань. 17.10.2019. URL: <https://investigator.org.ua/publication/220566/>.

5. ЄС затвердив четвертий пакет санкцій проти РФ: вдарять по фізичних особах і економіці. 14 березня 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/14/7135939/>.

6. Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2020 р. / За заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : НАПН України, 2021. 473 с. URL: DOI: <https://doi.org/10.37472/zvit2020>.

7. Мисловський І. Звірства російської армії в Україні: колективна вина росіян чи особисто Путіна? 10 квітня 2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/zvirstva-voyenni-zlochyny-rosiyan-putin/31795679.html>.

8. МОН ініціювало питання щодо обмеження можливостей участі РФ у всіх інструментах ЄС щодо наукового та інноваційного співробітництва. 03.03.2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-iniciyuvalo-pitannya-shodo-obmezhennya-mozhливостей-uchasti-rf-u-vsih-instrumentah-yes-shodo-naukovogo-ta-innovacijnogo-spivrobitnictva>.

9. Обращение Российского Союза ректоров. 04.03.2022. URL: <https://www.rsr-online.ru/news/2022-god/obrashchenie-rossiyskogo-soyuza-rektorov1/> из кеша Google. Версія сторінки станом на 26 бер. 2022 р. 16:02:12 GMT.

10. Росію вигнали з Ради ООН з прав людини. 7 КВІТНЯ 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/04/7/7137422/>.

11. Русский мир» уничтожает московскую церковь в Украине. Как война разрушает самую большую украинскую конфессию. 05 квітня 2022. URL: https://risu.ua/russkij-mir-unichtozhaet-moskovskuyu-cerkov-v-ukraine-kak-vojna-razrushaet-samuyu-bolshuyu-ukrainskuyu-konfessiyu_n128016.

12. Солдатов А. Исход. «Специперация» в Украине ускорила распад международной структуры РПЦ. 27 марта 2022. URL: <https://novayagazeta.ru/articles/2022/03/27/iskhod>.

13. Сурков рассказал о своём понимании русского мира. РИА Новости. 12 июня 2021. URL: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:FhppE_KM_IJ:https://russian.rt.com/russia/news/872342-surkov-russkii-mir+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua.

14. Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України в контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: препринт (аналітичні матеріали) / В. Луговий, І. Драч, О. Петрос, В. Зінченко, Ю. Мєлков, І. Жилєєв, І. Регейло, Н. Базєлюк, В. Камішин; за ред. В. Лугового, О.

Петрос. — Електронне видання. — Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2021. — 206 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/doslidn-univ_2021-206p.pdf.

15. Україна робитиме все для виключення російської культури з європейського культурного простору, доки ця культура підтримується агресивною державою і триває війна. 19.03.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3433965-ponad-70-organizacij-vidmovilisa-vid-kulturnoi-spivpraci-z-rosieiu.html>.

Постригач Н.О., доктор педагогічних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник відділу зарубіжних
систем педагогічної освіти і освіти дорослих,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України

ПРОВІДНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Провідною політичною детермінантою ініціювання та розвитку Болонського процесу є прагнення європейської громади посилити регіон як геополітичну єдність, що може успішно протистояти іншим світовим центрам сили. Освіта, а надто вища освіта, перетворилася в сучасних умовах на могутню складову забезпечення конкурентоздатності як окремих країн, так і велетенських геополітичних регіонів [7, с. 219].

В більшості країн світу сьогодні зростає розуміння того, що міцність його політичних і соціально-економічних основ у певні мірі залежить від освіти громадян [3, с. 4]. Зокрема, соціальні зміни, що відбулися на зламі ХХ – початку ХХІ століть, призвели до значної трансформації освітньої сфери: підвищення ролі освіти, розвиток суспільного і особистого усвідомлення освіти як цінності; формування і стійке функціонування та розвиток освіти як системи; удосконалення змісту, технологій та засобів навчально-пізнавальної діяльності [4, с. 153].

Зазначимо, що увесь світ у 2022 році знаходився всередині глобальних викликів, що змінили його докорінно. Змінилася глобальна система безпеки, світові інституції. Змінилися економічні моделі, ставлення до середовища. Як зазначає генеральний директор Advanter Group А. Длігач, «Україна – це країна розвинутого людського капіталу; світовий центр розвитку культури, сучасної освіти, науки, а історію України включено в шкільні навчальні програми по світу [1].

Тому вважаємо, що важлива роль у подоланні геополітичних викликів, у тому числі наслідків впливу військової агресії РФ в Україні, належить патріотичному вихованню студентської та учнівської молоді, яке, на

переконання В. Кульчицького полягає в забезпеченні високого рівня освіченості й свідомості громадянина України, здатного на основі життя й досвіду власного народу та досягнень світової науки й культури, враховуючи національно-територіальні особливості України, здійснювати соціально-економічний розвиток країни, утверджуючи найважливіші ідеали гуманістичної культури й демократичних взаємин людей, відстоюючи права, гідність і честь своєї Вітчизни. Патріотичне виховання є чинником цілісного формування особистості, яке, відбиваючи систему її поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, покликане формувати світогляд і ціннісні орієнтації лідера [2, с. 376].

Питання про те, як вирішують виховні проблеми інші народи, ставилися ще з давніх давен. Давньогрецький історик Геродот писав про виховання у Вавилоні та Єгипті, давньоримський історик Тацит розповів своїм співвітчизникам про особливості виховання у давніх германців [6, с. 8].

Сьогодні ж, як зазначає В. Огнев'юк, «для того, щоб упевнено стати поряд із провідними націями світу й посісти гідне місце у світовому співтоваристві, Україна за допомогою своєї системи освіти має не тільки готувати кваліфікованих фахівців, але й формувати соціально-зрілих, відповідальних, культурних, духовно зрілих громадян країни» [5].

Отже, на сучасному етапі саме патріотизм має стати чинником об'єднання та розвитку суспільства, особливо в умовах активізації зовнішньої загрози, проте для цього доцільно здійснити імплементацію кращих здобутків попередніх історичних періодів у практику сучасної виховної діяльності [2, с. 383].

Зазначимо, що у період військової агресії РФ в Україні багато закладів вищої освіти (ЗВО) було понівечено або повністю зруйновано, їхня матеріально-технічна база та становище науково-педагогічних працівників помітно погіршились. Як наслідок, значна частка ЗВО, загальноосвітніх шкіл та закладів ПТО були змушені переїхати і відновити освітній процес у тилкових регіонах країни.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів означеної проблеми й передбачає здійснення спеціальних досліджень, спрямованих на формування готовності педагогічних працівників до здійснення процесу патріотичного виховання у післявоєнний період на тлі утвердження оновленої парадигми освітньо-педагогічної діяльності в Україні з урахуванням прогресивних педагогічних ідей зарубіжного досвіду.

Список використаних джерел

1. Длігач А. Україна майбутнього – погляд з 2030 року. Якою може стати Україна до 2030 року і що для цього потрібно зробити. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/24/684560>
2. Кульчицький В. Й. Теорія і практика патріотичного виховання в школах України (1945–2019).: дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.01; Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка. Тернопіль, 2020. 490 с. URL: https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/d-58-053-01/dis_Kulchytskyj.pdf

3. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: монографія. Київ: ІПК ДСЗУ, 2011. 312 с. URL: <https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Kutsherenko-Martinjuk-Strategiy.pdf>

4. Михайличенко І. Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти в Україні (середина ХХ – початок ХХІ століття). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 9 (83). С. 145–156. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/15.pdf>

5. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку (світоглядно-методологічний аспект): автореф. дис. ... д-ра. філос. наук: 09.00.03; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2003. URL: [https://www.psyh.kiev.ua/Огнев%27юк_В.О._"Освіта_в_системі_цінностей_сталого_людського_розвитку_\(світоглядно-методологічний_аспект\)"](https://www.psyh.kiev.ua/Огнев%27юк_В.О._).

6. Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів : хрестоматія / авторський колектив. Київ: Педагогічна думка, 2015. 176 с.

7. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 319 с. URL: https://jmm.sspu.edu.ua/images/2021/kursi_vse/CompHEd_course/Comparative_Higher_Education_Handbook_2021n_49126.pdf.

Ріпей М. В., асистент кафедри
мови засобів масової інформації факультету журналістики
Львівський національний університет імені Івана Франка

АКТУАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ ЯНУША КОРЧАКА

Ключовим інструментом у боротьбі з ворогом є наша освіченість. Дуже важливо, щоб, незважаючи на війну, наша освіта розвивалася, була конкурентоспроможною.

У цьому контексті актуальними є ідеї одного з найвидатніших польських педагогів ХХ століття – Януша Корчака. Цьогоріч – 80-ті роковини його трагічної загибелі разом з єврейськими сиротами в концтаборі Треблінки.

На перше місце у своїй педагогічній діяльності він ставив моральні цінності, акцентував, що «діти заслуговують на повагу, довіру й доброзичливість» [2, с. 13]. Особливої уваги діти потребують у воєнний час, «дитина – не солдат, вона не захищає батьківщину, хоч і страждає разом з нею» [2, с. 8]. Пріоритетом у виховному процесі вважав визнання незалежності й гідності дитини, її «ми маємо навчати, скеровувати» [2, с. 8]. Захист дитини, довіра і любов до неї – основоположні принципи Януша Корчака.

Він створив і редагував (1926–1930) журнал для дітей і молоді «Mały przegląd» («Малий огляд»), співтворцями і читачами якого були діти.

Працюючи над цим виданням, діти навчалися сумлінно виконувати обов'язки, планувати роботу, висловлювати свої переконання, відстоювати власну думку [1]. Також важливого значення надавав створенню дітьми шкільної газети, яка «допомагає формуванню особистості дитини — вільної, мислячої, толерантної, такої, яка необхідна сучасному і майбутньому світові» [4]. Писав: «Ми знаємо шлях до успіху, даємо вказівки та поради. Розвиваємо позитивні якості... Ми керуємо, виправляємо, привчаємо» [2, с. 5].

Сьогодні особливо важливо зосереджувати увагу на розвитку творчої, здібної, працьовитої, сумлінної, впевненої особистості. Як зазначав Януш Корчак, «нове покоління зростає, нова хвиля підіймається... створіть умови, щоб вирости кращими» [2, с. 27]. З огляду на це слід якомога більше мотивувати вчителів/вихователів до створення дитячих шкільних газет, організації різноманітних завдань, конкурсів, проєктів, підтримуючи такі ініціативи, запроваджуючи відповідні гранти, преміювання.

Варто розпочинати з індивідуальних або колективних завдань чи мініпроєктів у класі. Бо хто краще знає дітей, як не вчитель/вихователі, який проводить з ними найбільше часу, навчаючи і виховуючи. Щоб невеличкі класні проєкти переростали у шкільні, а згодом у більші районні й обласні та великі всеукраїнські.

Важливо, щоб це були різноманітні конкурси-заохочення дітей з різних галузей. Адже діти – «поети й мислителі» [2, с. 28], щоб кожен мав змогу розвиватися у тому напрямку, що йому подобається, зацікавлює. А вчитель/вихователі щоб організовували, скеровували, заохочували, підтримували, вселяли віру у власні сили.

Слід створити фонди підтримки таких дитячих проєктів/конкурсів. Зокрема і шкільні. Щоб винагороджувати не по одній дитині на кожне призове місце, а по кілька дітей, а також підтримувати участь у проєктах/конкурсах. Бо, як зауважував Януш Корчак, «у кожній дитині є своя іскра, яка може розпалити вогнище щастя й істини, яка може... вибухнути пожежею генія і осяяти власний рід, подарувавши людству світло нового сонця» [3, с. 86–87].

У сьогоднішніх умовах педагогічні ідеї відомого польського педагога Януша Корчака є особливо актуальними.

Список використаних джерел

1. Бродніцкі М. Ідеї Януша Корчака: на шляху до практичного гуманізму. *Київські полоністичні студії*. 2013. Т. 22. С. 141-145. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua>.
2. Корчак Януш. Право на повагу. Київ: Дух і літера, 2012. 304 с.
3. Корчак Януш. Як любити дитину. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 208 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Janusz_Korczak/Yak_liubyty_dytynu.pdf
4. Петровська Світлана. Навіщо у школі газета? *77-Меридіан*. 2012. №11 (74). URL: <http://www.polinst.kyiv.ua/storage/77-74-1.pdf>.

Скиба Ю. А., доктор педагогічних наук, доцент,
заступник директора з наукової роботи, Інститут вищої освіти
Національної академії педагогічних наук України

EXECUTIVE SEARCH – ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ДОБОРУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

«Нині людський капітал є найважливішою складовою національного багатства. Експертами Світового банку були проведені експериментальні грошові оцінки елементів національного багатства. Результати розрахунків показали, що в структурі національного багатства домінує людський капітал, який становить близько 2/3 від його підсумкової оцінки. На основі цих розрахунків було зроблено остаточний висновок про те, що головним фактором відтворення стає не накопичення матеріальних благ, а накопичення знань, вмінь» [2, с. 547]. Сучасні процеси прискорення глобалізації, посилення конкуренції на ринку послуг у сфері вищої освіти породжують попит на ексклюзивних фахівців, що потребує використання сучасних інструментів підбору науково-педагогічних працівників. Для науково-педагогічних працівників це можливість кар'єрного зростання, а для керівництва закладу вищої освіти це мотивація до про збереження наукового-педагогічного потенціалу, підвищуючи їх лояльності і вмотивованість [5].

Нині в Україні приймання на роботу у закладах вищої освіти здійснюється через відкритий конкурс, проте в умовах кадрової автономії заклади вищої освіти можуть застосовувати нові технології приймання висококваліфікованих науково-педагогічних працівників.

Однією з технологій добору найбільш цінних фахівців є executive search. Поняття «Executive search» перекладається як «пошук людей, які приймають рішення». Проте, з часом, воно набуло дещо іншого змісту й асоціюється з послугою під назвою «цілеспрямований пошук керівників, унікальних спеціалістів». Здійснимо дефініційний аналіз поняття «Executive search» (див. табл.1).

Таблиця 1

Дефініційний аналіз поняття «Executive search»

№ з/п	Автор	Визначення поняття «Executive search»	Джерело
1	Алешкевич М.	«...прямий цілеспрямований пошук і залучення висококваліфікованого персоналу: топ-менеджерів, лінійних керівників та спеціалістів, що	Алешкевич Н. Н. Инструменты коммуникации в современных технологиях рекрутинга. 2019. с.4-11. URL : http://e-lib.mslu.by/bitstream/edoc/5143/1/8.pdf

		володіють унікальними знаннями та навичками»	
2	Гармаш С.	«...переманювання спеціаліста»	Гармаш С.В. Інновації у кадровому менеджменті. Вісник НТУ «ХПІ». 2012. № 25 (931) с.146-150. URL : https://vestnik_HPI_2012_25_2_Harmash_Innovatsii.pdf
3	Капітанов С.	«...технологія прямого пошуку та залучення управлінців вищої ланки»	Капитанов С. В. Хедхантинг и executive search. Как переманить сотрудника из другой организации? URL: https://ipi1.ru/s/08-00-00-ekonomicheskije-nauki/1417-khedkhtaning-i-executive-search.html
4	Conor V., Erineac E.	«... добір топ-менеджерів, унікальних фахівців, а також ключового персоналу»	Conor V., Erineac E. Подбор персонала. Хедхантинг: принципы и технологии. Lucrările științifice ale Simpozionului Științific al Tinerilor Cercetători, Ediția a XVIII-a (Chișinău, 19-20 iunie 2020). 2020. с.290-293. URL: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/1234567890/889/Conor_V_Erineac_E_SIMPOZION_19-20_iunie_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Як видно з табл.1 поняття «executive search» одні автори (С. Капітанов,) розглядають його, як прямий цілеспрямований пошук і залучення управлінців вищої ланки, інші (М. Алешкевич, V. Conor, E. Erineac) добір топ-менеджерів, а також унікальних фахівців. С. Гармаш розглядає executive search, як «...лише один з етапів багатокомпонентного циклу діяльності команди консультантів з якісного пошуку, добору та переманювання фахівців» [3, с. 148]. Ми вважаємо, що executive search – це технологія залучення фахівців, які володіють унікальними компетентностями. На нашу думку, executive search у сфері вищої освіти – це технологія залучення конкретного науково-педагогічного працівника, який володіє унікальними компетентностями, технологіями, методами, що не зацікавлений у пошуку нової роботи і працює в іншому закладі вищої освіти чи науковій установі.

Executive Search – це складна і тривала технологія пошуку унікальних фахівців, яких не можливо залучити шляхом розміщення рекламних оголошень, оскільки їхню діяльність високо цінують за основним місцем роботи, і тому вони, як правило, не зацікавлені в пошуку нової роботи. Ця технологія є системно, багатокомпонентною і багатоетапною щодо добору кандидатів, водночас доволі ефективною. Як зазначає М. Алешкевич «у проєкті executive search працює група консультантів з галузевими експертами, що дозволяє забезпечити точність і оперативність найму будь-якої складності для вирішення поставленої задачі, і це за своєю сутністю повністю відповідає вимогам замовника, максимально економлячи їхній час» [1]. На нашу думку, реалізація технології executive search у сфері вищої освіти передбачає прямий пошук та залученням науково-педагогічних працівників з унікальними компетентностями, яких неможливо знайти за допомогою відкритого конкурсу чи інших технологій пошуку персоналу. Поділяємо думку С. Капітанова, що відмінність зазначеної